

แบบบันทึกองค์ความรู้

๑. ชื่อองค์ความรู้ เทคนิคการวิเคราะห์อาชีพให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน
๒. ชื่อเจ้าของความรู้ นายสุทัศน์ ไชยลังกา ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สังกัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ๐ ๕๔๒๗ ๑๒๘๔
๓. หมวดองค์ความรู้ที่บ่งชี้ (ตามแนวทางการจัดการความรู้ของหน่วยงาน)
- แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี ๒๕๖๑

๔. ที่มาและเป้าหมายของการจัดการความรู้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดให้การสร้างเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็น ๑ ใน ๑๐ ยุทธศาสตร์ ที่มุ่งลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน แก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น

นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) กำหนดให้การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ เป็น ๑ ใน ๑๑ ด้าน ที่มุ่งแก้ไขปัญหากับปากท้องของประชาชนในระดับล่างที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีแผนงานที่สำคัญ คือ แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ที่มีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักบูรณาการไปสู่การปฏิบัติ และเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และมีความยั่งยืน กระทรวงมหาดไทยกำหนดโครงการ “ลดความเหลื่อมล้ำ แบ่งปันความสุข” เป็น ๑ ใน ๘ กลุ่มโครงการเน้นหนักที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเชิงผลสัมฤทธิ์ โดยโครงการดังกล่าวเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก แก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบ ความยากจนระดับครัวเรือน พัฒนาคุณภาพชีวิต และขยายโอกาสคนยากจนในการเข้าถึงทรัพยากรและการให้บริการของรัฐ

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลและนโยบายกระทรวงมหาดไทยข้างต้น กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดในการพัฒนาอาชีพครัวเรือน เป็น ๑ ใน ๓ ปัจจัยขับเคลื่อนวาระกรมการพัฒนาชุมชน ปี ๒๕๖๐ (CDD Agenda ๒๐๑๗) มุ่งผลให้ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข” และดำเนินการภายใต้ “โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ “รายได้” ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างอาชีพ ผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำ ประกอบการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ซึ่งกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” เริ่มต้นด้วยการพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ จากนั้นกลับไปสร้างทีมและจัดการฝึกอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้านเป้าหมาย ตลอดจนติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง

การดำเนินงานโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมามีครัวเรือนเป้าหมายสัมมาชีพชุมชน เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ จำนวน ๒๐ ครัวเรือน ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้ขยายครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ที่มีความประสงค์เข้ารับการฝึกอาชีพ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๖ ครัวเรือน และไม่เป็นครัวเรือนที่ซ้ำกับครัวเรือนเดิมในปีที่ผ่านมา

๕. วิธีการ/ขั้นตอนการจัดการความรู้

การดำเนินงานโครงการการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้เลือกหมู่บ้านที่ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านที่มีศักยภาพในการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งการดำเนินงานอบรมให้ความรู้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพในหมู่บ้านเดิมและหมู่บ้านใหม่ หมู่บ้านละ ๒๖ ครัวเรือน จะใช้ระยะเวลาอบรมให้ความรู้ จำนวน ๓ วัน ดำเนินการในห้วงระยะเวลาไตรมาสที่ ๑ และ ๒ ตามกรอบที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนด โดยรอบการเรียนรู้ให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน หมู่บ้าน ๒๖ ครัวเรือน จำนวน ๓ วัน มีดังนี้

วันที่หนึ่ง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับอาชีพที่กลุ่มเป้าหมายต้องการฝึกอบรม ซึ่งวิทยากรสัมมาชีพชุมชนผู้เชี่ยวชาญในอาชีพที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ต้องการฝึกอบรมดำเนินการร่วมกับทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ครัวเรือนต้องการฝึกอบรม สาระสำคัญประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของอาชีพ เทคนิคหรือทักษะที่จำเป็น ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบและเกี่ยวข้องกับ การประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อาชีพให้กับครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) เป็นอาชีพที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนมีความสนใจ เป็นลำดับแรก และเป็นอาชีพที่มีพื้นฐานความรู้ หรือความถนัดเดิมอยู่แล้ว
- ๒) เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายให้แก่ครัวเรือน และสามารถที่จะต่อยอดเป็นกลุ่มอาชีพในอนาคต
- ๓) เป็นอาชีพที่ไม่ใช้ต้นทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งโครงการดังกล่าวได้สนับสนุนให้แก่หมู่บ้านละ ๒๐,๘๐๐ บาท
- ๔) เป็นอาชีพที่มีตลาดรองรับ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างมาก
- ๕) อาชีพที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนเลือก ต้องสัมพันธ์กับปราชญ์ชุมชน ในหมู่บ้านนั้น เนื่องจากเป็นผู้ผ่านประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ ซึ่งจะทำการดำเนินงานโครงการประสบความสำเร็จ
- ๖) อาชีพที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนเลือก สามารถบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ อาทิเช่น ศูนย์บริการการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีงบประมาณอบรมอยู่แล้ว
- ๗) อาชีพที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนเลือก ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า ในแง่ของการลงทุน ผลตอบแทนที่ได้รับ และเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

วันที่สอง ศึกษาดูงานและเสริมสร้างการเรียนรู้การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ โดยครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้ประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จ/ผู้ปฏิบัติจริง ณ หมู่บ้านของตนเอง หรือบ้านปราชญ์ชุมชน หรือศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน

วันที่สาม ฝึกปฏิบัติอาชีพ โดยครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ดำเนินการฝึกปฏิบัติอาชีพ ณ หมู่บ้านของตนเอง หรือสถานที่เหมาะสม โดยทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน กำกับดูแลการฝึกปฏิบัติของครัวเรือนสัมมาชีพอย่างใกล้ชิด

๖. ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการความรู้

๖.๑ เทคนิคและแนวทางการทำงาน

หลักการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนเป็นดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน โดยพัฒนาการเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ ส่วนการตัดสินใจเลือกอาชีพให้ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกอาชีพ

๖.๒ ข้อพึงระวัง (ถ้ามี)

การคัดเลือกอาชีพ ควรให้ทีมวิทยากร และครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน เป็นผู้พิจารณาเลือกอาชีพตามความสนใจ ความถนัด หรือความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนไม่ควรชี้แนะหรือครอบงำความคิด เพราะมีฉะนั้นจะกลายเป็นความต้องการของเจ้าหน้าที่เอง

๖.๓ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยแรก การคัดเลือกหัวหน้าทีมวิทยากร และทีมวิทยากร ต้องได้ผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้นๆ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยที่สอง การคัดเลือกครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน จำนวน ๒๖ ครัวเรือน ที่เข้าร่วมโครงการ ต้องได้ผู้ที่มีความสนใจ ความเสียสละ มีส่วนร่วมในการอบรมทุกขั้นตอน และสนใจในการฝึกอบรมตลอดจนการลงมือปฏิบัติ

ปัจจัยที่สาม การคัดเลือกอาชีพให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ต้องเป็นอาชีพที่มีพื้นฐานความรู้เดิม อาชีพที่มีความถนัด ไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก และสามารถมีตลาดรองรับ หรือเป็นอาชีพที่สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ได้อย่างแท้จริง

ปัจจัยที่สี่ การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนปัจจัยการผลิต ให้แก่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มที่ได้รับ ทั้งความโปร่งใส คุ่มค่า คุ่มทุน ให้มีมาตรฐาน ตรงกับความต้องการของกลุ่มให้มากที่สุด

ปัจจัยที่ห้า การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกขั้นตอน ต้องให้ผู้นำ กลุ่ม องค์กร เครือข่ายในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมรับรู้การดำเนินงานโครงการ เพื่อจะได้พิจารณาคัดเลือกทีมวิทยากรปราชญ์ชุมชน และครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ได้อย่างถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย

๖.๔ ปัญหาและวิธีการแก้ไข

๖.๕ ผลลัพธ์จากการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเรื่องนั้น

- ๑) ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- ๒) ตอบสนองนโยบายของกระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน ในการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ๓) ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มฯ และพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ต่อไป

